

**ИЗВЕШТАЈ О РАДУ
ЗАВОДА ЗА КУЛТУРУ ВОЈВОЂАНСКИХ СЛОВАКА
ЗА 2024. ГОДИНУ**

Садржај:

I УВОД

II РАЗВОЈНО-ИСТРАЖИВАЧКА ЈЕДИНИЦА

- Програм 1: Научна истраживања, конференције и симпозијуми
- Програм 2: Издавачка делатност ЗКВС
- Програм 3: Фото-конкурс

**III ИНФОРМАЦИОНО-ДОКУМЕНТАЦИОНА И КОМУНИКАЦИОНА ЈЕДИНИЦА
(ИНДОК)**

- Програм 1: Портал: www.slovackizavod.org.rs
- Програм 2: База података о култури војвођанских Словака
- Програм 3: Библиотека, обрада и куповина књига

**IV ЈЕДИНИЦА ЗА КУЛТУРНО-УМЕТНИЧКЕ МАНИФЕСТАЦИЈЕ, СТРУЧНО
УСАВРШАВАЊЕ И ЕДУКАЦИЈУ У КУЛТУРИ И УМЕТНОСТИ**

- Програм 1: Подршка културно-уметничким манифестацијама
- Програм 2: Програм стручног усавршавања и образовања у култури и уметности
- Програм 3: Култура сећања – обележавање јубилеја и годишњица
- Програм 4: Подршка културној продукцији у мањим срединама
- Програм 5: Сарадња са заводима и културним институцијама других мањинских заједница у Војводини
- Програм 6: „Божихна бајка”
- Програм 7: Портрети словачких културних стваралаца у Србији

Програм 8: Презентација културе војвођанских Словака и делатности Завода

Програм 9: Подршка књижевним издањима

V ЈЕДИНИЦА ЗА МЕЂУНАРОДНУ САРАДЊУ

Програм 1: „Pro Cultura Slovaca” - додела регионалне награде за допринос словачкој култури

Програм 2: Презентација словачке војвођанске културе у иностранству

Програм 3: Међународне манифестације и развој интеркултуралног дијалога

I УВОД

Завод за културу војвођанских Словака је 2024. године реализовао активности у циљу очувања и унапређења материјалног и нематеријалног културног наслеђа, подршке и представљања актуелних облика словачке културе у Србији. ЗКВС је своју делатност обављао у складу са надлежностима које проистичу из Статута и одлуке оснивача, кроз константну информационо-документациону, развојно-истраживачку и едукативну делатност и међународну сарадњу са партнерским организацијама.

Извештај о раду Завода за 2024. годину заснован је на Програму рада за 2024. годину, односно на Финансијском плану за 2024. годину, као и на Допунама и изменама Плана за 2024. годину, на које су сагласност дали Управни одбор ЗКВС и његови оснивачи – Национални савет словачке националне мањине и Покрајинска влада АП Војводине.

У извештају о активностима за 2024. годину наводи се да су готово све планиране активности реализоване. Када је у питању редовна делатност, ЗКВС је 2024. године успоставио сарадњу са правницом Бранком Шарић, која је савесно и темељно испуњавала услове наручиоца тј. Завода.

II РАЗВОЈНО-ИСТРАЖИВАЧКА ЈЕДИНИЦА

Програм 1: Научна истраживања, конференције и симпозијуми

Програм 2: Издавачка делатност ЗКВС

Програм 3: Фото-конкурс

Програм 1:

Научна истраживања, конференције и симпозијуми

XX Музиколошка конференција „Словачка музика у Војводини”

Завод за културу војвођанских Словака је 2024. године организовао 20. јубиларну међународну конференцију музиколога и музичких стручњака „Словачка музика у Војводини”. Јубиларна 20. Музиколошка конференција „Словачка музика у Војводини” обрадила је тему извођача вокалне и инструменталне музике војвођанских Словака, а била је одржана у суботу, 7. децембра, у просторијама Завода. На почетку конференције представљен је Зборник радова са прошлогодишње конференције. Радни део конференције отворила је Милина Склабински радом на тему „Личност музичког извођача”, којим је указала на сложени феномен формирања зрелог музичког извођача. Уследили су прилози посвећени нашим водећим личностима у области интерпретације класичне музике. Слађан Данијел Срдић посветио се нашем истакнутом оргуљашу Јанку Сироси. Милина Склабински сажела је рад сопранисткиње Катарине Калмар из Војловице, виолинисткиње Сандре Самуелчик из Ковачице и Иване Иванић из Војловице, виолинисткиње Симфонијског оркестра Словачког радија у Братислави. Катарина Вереш обрадила је портрете диригенткиње Ане Ђурђевић и пијанисткиње Јарославе Ломен из Старе Пазове. Даница Врбова припремила је прилоге посвећене пијанисти Мареку Ступавском, оперском певачу Борису Бабику и оперској певачици Јарослави Бенка Влчек. Катарина Мелегова Мелихова усмерила је пажњу на врсну виолинисткињу Маргарету Бенкову и славног хармоникаша Ондреја Магловског. Ана Медвеђ Ст. обрадила је портрете пијанисткиње Марине Кањове и оперског певача и флаутисте Андреја Марека Кање. Јасмина Кнежевић је приредила уметнички портрет оперског певача Владимира Зорјана. Маријена Станковић Кривак писала је о талентованој пијанисткињи Ивани Новак. Портрет младе виолинисткиње Марине Церовски представила је Светлуша Хлавач, а чланак о виолинисткињи запосленој у Норвешкој, Ивани Јашовој, приредила је Ана Медвеђ Млађа. Арабела Зорјан описала је развојни пут виолинисткиње Лане Зорјан. Портрет Јарослава Цефере, виолончелисте опере и балета у Љубљани, приредила је Анамарија Болдоцки Грбић. Поводом 20. Музиколошке конференције „Словачка музика у Војводини”, ЗКВС је приредио и концерт истакнутих извођача класичне музике. Гитаристкиња Ана Илић, виолиниста Игор Хавран, пијаниста Марек Ступавски и оперски певач Владимир Зорјан приредили су публици несвакидашње искуство, а врхунац концерта био је наступ младе

шеснаестогодишње виолинисткиње Лане Зорјан, добитнице неколико престижних светских награда за младе музичаре. 20. Музиколошку конференцију „Словачка музика у Војводини” финансијски је подржала Канцеларија за Словаке у дијаспори.

Програм 2:

Издавачка делатност ЗКВС

Годишњак ЗКВС „Мајак” 2023 (група аутора)

Међу редовним публикацијама које ЗКВС објављује на годишњем нивоу је и годишњак „Мајак”, који пружа детаљну рекапитулацију активности Завода у штампаном облику. Садржајно је подељен на наслове, који су уједно и области деловања УКВС: Информационо-документациона и комуникациона јединица (ИНДОК), Развојно-истраживачка јединица, Презентација културе Словака у Србији и Међународна сарадња ЗКВС. Годишњак је донео вести о свим догађајима и активностима које је Завод спровео 2023. године. Текстови се објављују двојезично – на словачком и српском језику и илустровани су пратећим фотографијама у колору. Део „Мајака” је и ажурирани именик словачких културних удружења и институција. Састављач годишњака био је Ладислав Чањи, а за графички дизајн био је задужен Ђула Шанта.

Годишњак није комерцијалног карактера.

Зборник радова са XIX музиколошке конференције

У редовна издања ЗКВС спада и зборник стручних радова представљених на музиколошкој конференцији, коју ЗКВС организује сваке године. 2024. године је објављен Зборник радова са XIX Конференције музиколога и музичких стручњака „Словачка музика у Војводини 2023”. Зборник обухвата прилоге посвећене јубиланткињама, професоркама музике и диригенткињама Ани Медвеђ Ст. и Маријени Станковић Кривак, које значајно доприносе развоју и обогаћивању нашег музичког живота, посебно у области хорског певања. Уредник зборника био је Ладислав Чањи.

Зборник није комерцијалног карактера.

Монографија „Чањи”

Завод за културу војвођанских Словака бави се и издавањем књижевних публикација, које објављује у више едиција. У едицији „СловАрт” објављени су репрезентативни монографски наслови посвећени значајним представницима ликовне уметности војвођанских Словака. Након монографије посвећене Марији Гашковој, Павелу Попу и Милану Суђију, Завод припрема следећу ликовну монографију посвећену нашем значајном академском графичару и сликару, Павелу Чањију. Иако је издавање монографије планирано за 2024. годину, ове године смо реализовали само прву фазу припреме. Закаснеле пројектне донације из Канцеларије за Словаке у дијаспори и Министарства за људска и мањинска права и социјални дијалог онемогућиле су нам завршетак ликовне монографије у планираном термину. Из ових разлога, померили смо рок комплетну реализацију монографије „Чањи” на 2025. годину.

Едиција „Докторске дисертације”

У оквиру наше издавачке делатности постоји и едиција „Докторске дисертације”, у којој Завод објављује докторске радове словачких доктораната из Војводине. 8. том из ове едиције био је у плану за 2024. годину. Аплицирали смо код Канцеларије за Словаке у дијаспори за финансијску подршку за ову ставку, али пошто нам нису подржали пројекат за ову дисертацију, нисмо били у могућности да реализујемо издање из ове едиције.

Зборник радова Словачке евангеличке а. в. црквене парохије у Бачком Петровцу поводом двестогодишњице њеног освећења

Петровачка црква је 2023. године обележила 200 година од освећења. Поводом овог јубилеја организована је конференција, која је имала за сврху сумирање података везаних за историјат цркве у Бачком Петровцу, као и података и активности у вези са њеним данашњим стањем и њеним активностима. Текстови који су се чули на конференцији требало је да буду сажети у зборник, чија је реализација била планирана за 2024. годину. Због непоштовања раније постављених рокова за достављање текстова, објављивање зборника, чије је објављивање Завод требало да финансира, је отказано.

XIV Фото-конкурс

Завод за културу војвођанских Словака одржао је у среду, 6. новембра, програм свечаног оцењивања 14. кола фото-конкурса посвећеног спортском животу војвођанских Словака. Завод за културу војвођанских Словака труди се да у оквиру своје традиционалне манифестације – фото-конкурса, мапира све аспекте живота Словака у Србији. Конкурс је и ове године био успешан. На адресу завода пристигло је више од 800 фотографија од учесника или сарадника из бројних средина, те смо тако још једном имали прилику да проширимо базу фотографија наше установе. На 14. конкурс је фотографије послала 21 особа и две установе. Комисија, коју су чинили Ана Спевак, Ладислав Чањи и Владимир Валенћик, одлучила је да награди три учесника конкурса, који су послали највећи број историјски вредних фотографија, а то су: Јан Шпрингел из Ковачице, Ондреј Захорец из Гложана и Елена Гириц из Темерина, која је на конкурс послала фотографије изузетног квалитета.

III ИНФОРМАЦИОНО-ДОКУМЕНТАЦИОНА И КОМУНИКАЦИОНА ЈЕДИНИЦА (ИНДОК)

Програм 1: Портал: www.slovackizavod.org.rs

Програм 2: База података о култури војвођанских Словака

Програм 3: Библиотека, обрада и куповина књига

Програм 1:

Портал www.slovackizavod.org.rs

Портал културе војвођанских Словака налази се на веб-адреси www.slovackizavod.org.rs од 2009. године, од када ЗКВС послује. Постао је често посећен медиј и озбиљан партнер другим интернет, штампаним, телевизијским и радијским медијима. Садржај портала се развија и допуњује, а основ тог развоја је свакодневни рад централе ЗКВС.

Током 2024. године, сајт ЗКВС посетиоцима је пружио бројне репортаже, низ фотографија и стручних прилога, неколико јавних позива, календар догађаја, нове текстове о медијима војвођанских Словака, часописима и периодичној штампи, актуелним издањима, удружењима, артефактима културног наслеђа и многим другим темама из области културе овдашњих Словака. Портал је окупио документарну грађу из свих области културе и уметности војвођанских Словака и тиме испунио основну мисију Завода, која је дефинисана Статутом.

Програм 2:

База културе војвођанских Словака

Електронска база података Завода за културу војвођанских Словака настала је 2009. године као пројекат који омогућава систематизацију и чување дигитализованог аудио-, видео-, штампаног и фото-материјала на једном месту, са намером стварања електронске архиве која ће допринети очувању, унапређењу и развоју истраживачке делатности и културе војвођанских Словака уопште. Од настанка електронске базе података овде је похрањена разноврсна архивска грађа – најстарији видео-записи, старе фотографије, репродукције уметничких дела, снимци народних песама, дигитализована издања часописа, итд. Сваки ентитет је детаљно обрађен и описан одређеним мета-подацима и постепено се припрема за стварање једног свеобухватног електронског архива о култури војвођанских Словака.

Програм 3:

Библиотека, обрада и куповина књига

Од свог оснивања, ЗКВС гради сопствену приручну библиотеку и нуди богату листу наслова на различитим језицима и из различитих области свима који су заинтересовани за културу Словака из Војводине. Намера библиотеке није само да понуди информације о словачкој националној заједници у Војводини, већ и да својом грађом помогне у истраживању домаћим научницима, стручњацима, уметницима и другим грађанима, као и да помогне у образовању и истраживању. Поред тога, њен циљ је да прикупи, обради и сачува све релевантне писане изворе који се тичу војвођанских Словака. Збирку књига чине речници, енциклопедије, лингвистички приручници, књижевна дела словачких војвођанских писаца, критика, теорија књижевности, белетристика, биографије, антологије, монографије села и градова, али и књиге из области визуелне уметности, музике, позоришта и филма, филозофије, етике, културе, историје, науке, итд. Вредан део фонда чине серијске публикације и остали материјали, као што су мултимедијални извори, брошуре, каталози, постери, билтени, позивнице и др. У 2024. години увећали смо књижни фонд наше библиотеке за 28 нових словачких књига.

IV ЈЕДИНИЦА ЗА КУЛТУРНО-УМЕТНИЧКЕ МАНИФЕСТАЦИЈЕ, СТРУЧНО УСАВРШАВАЊЕ И ЕДУКАЦИЈУ У КУЛТУРИ И УМЕТНОСТИ СЛОВАКА У ВОЈВОДИНИ

Јединица за културно-уметничке манифестације, стручно усавршавање и образовање у области културе и уметности подржава, координира и реализује програме и активности најзначајнијих програма који доприносе развоју културе и уметности војвођанских Словака, у сарадњи са представницима општина, Националним саветом словачке националне мањине и Владом АПВ, припрема документацију о организовању културно-уметничких програма, фестивала и смотри, њихове календаре и програме, календаре јубилеја, као и финансијске планове за извођење програма и сл. У оквиру свог изложбеног простора, Завод, у сарадњи са осталим културним установама и удружењима грађана из области културе, организује изложбе, програме и промоцију свих облика уметничког стваралаштва.

- Програм 1: Подршка културно-уметничким манифестацијама
- Програм 2: Програм стручног усавршавања и образовања у култури и уметности
- Програм 3: Култура сећања – обележавање јубилеја и годишњица
- Програм 4: Подршка културној продукцији у мањим срединама
- Програм 5: Сарадња са заводима и културним институцијама других мањинских заједница у Војводини
- Програм 6: „Божихна бајка”
- Програм 7: Портрети словачких културних стваралаца у Србији
- Програм 8: Презентација културе војвођанских Словака и делатности Завода
- Програм 9: Подршка књижевним издањима

Програм 1:

Подршка културно-уметничким манифестацијама

Од 2013. године ЗКВС финансијски и организационо подржава најзначајније фестивале војвођанских Словака. Завод за културу војвођанских Словака је 2024. године потписао Уговор о међусобним правима и обавезама суоснивача и суорганизатора наше 8. свемањинске манифестације од посебног значаја за словачку националну мањину – Војвођански дечји фестивал словачких народних песама „Распевани драгуљи”.

„Танцуј, танцуј...”

У 2024. години уживали смо у 52. едицији наше највеће и најмасовније манифестације, Фолклорног фестивала „Танцуј, танцуј...”. Одржан је 15. јуна у месту свог настанка – у Гложану. Учествовало је 26 словачких војвођанских и гостујућих удружења. И 52. фестивал је имао исти концепт: почео је концертом певачких група и народних оркестара у гложанском Дому културе, након чега је уследио свечани дефиле свих учесника кроз центар насеља ка амфитеатру, где је фестивал свечано отворен. Након свечаног отварања фестивала, уследила су два концерта фолклорних ансамбала, ревијални део и, на крају, проглашење резултата фестивала. Концерт певачких група и народних оркестара имао је богат садржај. На њему је наступило 30 певачких група и 2 народна оркестра. Пратио га је стручни жири у саставу: Милина Склабински, Зузана Шпрингел Ђукић и Растислав Струхар. На првом концерту фолклорних група наступило је 8 ансамбала. Други концерт фолклорних група је, по обичају, имао директан пренос преко словачке редакције ТВ Војводине, а у оквиру њега било је 11 плесних тачака. Стручни жири у саставу Зденка Бобачек, Ана Медвеђ Мл. и Милорад Лонић прогласио је апсолутног победника фестивала, фолклорну групу СКПД „Ђетван” из Војловице. Народне ношње оцењивао је етнолог Патрик Раго. Овогодишњи фестивал понудио је и богате пратеће садржаје.

Завод за културу војвођанских Словака је ову манифестацију подржао финансијски и организационо.

„3 x Ђ”

У Центру за културу у Старој Пазови, 7. и 8. јуна одржана је 30. јубиларна Смотра словачког дечјег позоришног стваралаштва „3 x Ђ”. Донела је пет наступа у такмичарском делу (Бачки Петровац, Стара Пазова, Падина, Бингуља, Илок) и два у ревијалном (ансамбл Основне школе „Херој Јанко Чмелик” из Старе Пазове и ансамбл школе „Симеон Араницки” из Старе Пазове). Стручни жири, који је радио у саставу: Мирослав Бенка, Мирослав Фабри и Јан Привизер, позитивно је оценио напоре позоришних аматера, који се труде да очувају аматерску позоришну делатност и матерњи језик у својим срединама. Завод за културу војвођанских Словака био је смотре подржао организационо и финансијски.

„Злата брана”

Дечји фолклорни фестивал „Злата брана“ организован је у Кисачу по тридесети пут, од 21. до 23. јуна. Програм фестивала био је богат и разноврстан. Пратеће манифестације почеле су већ у петак. Субота је била резервисана за програм гостујућих ансамбала. Више од 1.000

младих играча, певача и музичара окупило се у недељу у дворцу „Злата брана” у оквиру такмичарског гала концерта дечјих фолклорних група. Њихов наступ оцењивао је жири у саставу: Јан Славик, Руженка Ђурик и Татиана Јашко. Под организацију 30. ДФФ „Злата брана“ потписује се Културни центар Кисач. Фестивал су финансијски подржали Град Нови Сад, Министарство културе Републике Србије, Национални савет словачке националне мањине, Завод за културу војвођанских Словака и Канцеларија за Словаке у дијаспори.

„Позоришне ловорике”

Од 25. октобра до 17. новембра 2024. године у Ковачици је одржана 54. Смотра словачког аматерског позоришног стваралаштва „Позоришне ловорике”. Главни разлог да се поменута манифестација одржи у овој средини била је 110. годишњица прве позоришне представе изведене у Ковачици на словачком језику. На овогодишњој манифестацији изведено је шест позоришних представа. Такмичили су се позоришни ансамбли из Пивница, Кисача, Гложана и Ковачице, док су гости били „Словачко војвођанско позориште” из Бачког Петровца и Аматерско позориште „Ђорђе Дамјанов Ђекша” из Јаше Томић. У стручном жирију били су: Мирослав Жужић, Мирослав Фабри и Данка Томанова. Културу сценског говора оцењивала је Марија Котвашова Јонашова. Завод за културу војвођанских Словака подржао је смотру финансијски и организационо.

„Злати кључ”

20. октобра 2024. године, у Дому културе у Селенчи одржан је 43. Фестивал словачке забавне музике „Злати кључ”. Фестивал је и ове године имао директан пренос на другом програму Телевизије Војводине. Као суорганизатори и суфинансијери, организовали су га: Национални савет словачке националне мањине, Завод за културу војвођанских Словака, Канцеларија за Словаке у дијаспори, Покрајински секретаријат за културу, јавно информисање и односе са верским заједницама, Општина Бач, КУД „Јан Колар” из Селенче и Месна заједница Селенча. На репертоару овогодишњег фестивала нашло се 10 песама. Композиције и интерпретације оцењивао је стручни жири у саставу: Снежана Јањушевић Јевтић, Ондреј Друга и Ондреј Павчок.

У ревијалном делу фестивала наступила је група Ондро и пријатељи. Новина овогодишњег фестивала је да ће се, захваљујући сарадњи са Хонтјанско-ипељским просветним центром у Великом Крћишу, победничка песма „Златог кључа” чути и на свесловачком фестивалу непрофесионалне музичке сцене, солиста, дуета и бендова у Великом Крћишу у мају 2025. године.

„Сусрет у пивничком пољу”

У периоду од 22. до 24. новембра 2024. године, у сали Дома културе у Пивницама одржан је 58. „Сусрет у пивничком пољу”. Први концерт фестивала са церемонијом отварања директно је преносила РТ Војводина. Наступило је укупно 27 певача, укључујући и чланове из Братиславе и Илока, што је фестивалу дало међународни карактер. Што се тиче домаћих словачких средина на фестивалу, учествовали су певачи из Арадца, Луга, Бољеваца, Бачке Паланке, Кулпина, Бачког Петровца, Новог Сада, Кисача, Ковачице, Старе Пазове, Ердевика, Гложана, Селенче и Пивница. Трећег дана фестивала, у оквиру завршног концерта, присутни су још једном чули све учеснике, као и оне најуспешније, који су награђени. Фестивалским народним оркестром дириговао је Ондреј Магловски. Чланови стручног жирија радили су у саставу: Јармила Јурица Ступавски, Словенка Бенкова и Павел Томаш Ст. Етнолог Патрик Раго оцењивао је народну ношњу певача.

„Лети песма, лети”

У суботу, 14. децембра, у Ковачици је одржан 26. Фестивал дечје забавне музике „Лети песма, лети”. На фестивалу је изведено 13 нових композиција младих извођача, ученика основних школа из Ковачице и Падине. Стручни жири, који је оцењивао композиције и певачке наступе, радио је у саставу: Јурај Суђи Старији, Павел Томаш Мл. и Злата Хрнчар. Текстове песама оцењивала је професорка словачког језика Зузана Путник. Овогодишња новина била је додела Награде хора ученика Основне школе „Млада поколења”, који је увежбавао наставник Павел Томаш Старији. Суорганизатори фестивала су Дом културе „3. октобар” из Ковачице, Основна школа „Млада поколења” из Ковачице, Општина Ковачица, Завод за културу војвођанских Словака и Национални савет словачке националне мањине.

„Распевани драгуљи”

32. Дечји фестивал словачких народних песама „Распевани драгуљи” остаће чувен по томе што је ове године проглашен за манифестацију од посебног значаја за словачку националну мањину, након потписивања Уговора о међусобним правима и обавезама суорганизатора ове значајне свемањинске манифестације са седиштем у Ковачици. Поред Националног савета, потписници овог Уговора су Дом културе „3. октобар”, Општина Ковачица, Основна школа „Млада поколења” и Завод за културу војвођанских Словака. На фестивалу су се такмичила 32 најбоља млада певача из целе Војводине. Стручни жири је радио у саставу: Иван Бабка,

Маријана Марчек Валента и Маријена Станковић Кривак. Народне ношње су оцењивале чланице удружења жена.

Позоришни фестивал „ДИДА”

Један у низу позоришних фестивала које подржава ЗКВС је Фестивал позоришних инсценација аутора из Доње земље – „ДИДА”, који организује Аматерско позориште „Јанко Чеман” из Пивница. У Пивницама је 12. априла 2024. године отворен 29. Фестивал позоришних инсценација аутора из Доње земље – „ДИДА”. Ове године је „ДИДА” окупила 11 представа: из Пивница, Ковачице, Старе Пазове, Бингуле, Селенче, Бачког Петровца, Кулпина, Гложана, Братиславе и Раславица из Словачке, као и Словачко војвођанско позориште из Б. Петровца. „ДИДА”-у су обогатила и четири пратећа догађаја. Жири су чинили Зузана Тарноци, Зузана Тирова и Владимир Валенћик.

Програми стручног усавршавања и образовања у култури и уметности

„Традиција неће изумрети (!?) – музика, певање, играње и одевање у систему традиционалне културе”

У Заводу за културу војвођанских Словака одржан је семинар „Традиција неће умрети - музика, певање, игра и одевање у систему традиционалне културе”. Трећу годину овог стручног семинара, намењеног, пре свега, уметничким руководиоцима фолклорних ансамбала, певачких група, професорима игре и музике, музичарима, певачима, аматерима, али и љубитељима традиционалне културе, организовала је Асоцијација за истраживање културе Словака у Војводини, којој се у овом пројекту организационо и финансијски придружио ЗКВС. Ове године је семинар из области традиционалне културе био усмерен на музички фолклор – предавања о изворном музичком материјалу и начину рада са њим. Практичне радионице биле су усмерене на анализу звучних записа народних песама и припрему певачке тачке – методика рада са певачком групом или појединцем. Велики део практичних радионица био је посвећен и децем фолклору – његовом развоју, специфичностима и методологији рада са децом, теми заједничких стилских обележја, појединим врстама традиционалних игара у Европи и интерпретативним стилским обележјима на историјској територији коју насељавају Словаци. И ове године су одржана предавања и практичне радионице посвећене традиционалној ношњи и њеним функцијама у прошлости, као и релевантној употреби народне ношње на сцени. Предавачи на семинару

били су: етнокорееолошкиња мр Агата Краусова, етномузиколошкиња др Алжбета Лукачова, етнологскиња мр Анна Медвеђ и етнолог мр Патрик Раго.

Словачки језик у контексту језичке културе, култивације и регулације језика

На иницијативу др Самуела Коруњијака, Завод за културу војвођанских Словака редовно организује семинаре из области словачке филологије. Четврта година овог стручног усавршавања бавила се темом словачког језика у контексту језичке културе, култивације и регулације језика. Семинар је одржан 15. новембра у просторијама ЗКВС. Овогодишњи семинар је имао стандардни практични и теоријски део, односно понудио је учесницима одговоре на нека питања која су често присутна, не само у нашим дијалектима, већ и на питања на која не знамо адекватно да одговоримо. Овогодишњем семинару присуствовало је рекордних 28 учесника, што потврђује да је овакав семинар неопходно организовати и убудуће.

Програм 3:

Презентација активности Завода и културе војвођанских Словака

Концерт класичне музике

У среду, 27. марта, у Заводу за културу војвођанских Словака одржан је концерт виолинисткиње Иване Јашове и хорнисте Леополда Лусија Маестра. Ивана Јашова је рођена у Новом Саду. Детињство је провела у Гложану и Бачком Петровцу, студирала је виолину на престижном Калифорнијском универзитету у Лос Анђелесу (*УЦЛА*), где је имала прилику да ради са виолинистима и наставницима Мовсесом Погосијаном и Гијомом Сутром. Током студија победила је на Ол-стар такмичењу *УЦЛА*, што јој је дало прилику да изведе концерт на виолини „Војвода од Алкантаре”, коју је израдио Антонио Страдивари из Кремоне 1732. Наставила је мастер студије на Музичком конзерваторијуму у Сан Франциску код кинеско-америчког виолинисте Веија Хеа. Након дипломирања, Ивана Јашова је успешно наступала на многим позорницама у САД, Данској, Шведској, Швајцарској, Португалији, Шпанији, Норвешкој, Србији. Ивана је снимила дела композиторке Кети Нез, која су објављена на ЦД-у под називом „Ин транзит”. Тренутно ради као руководилац друге виолинске секције у Ставангерском симфонијском оркестру у Норвешкој. Музички партнер Иване Јашове на овом

концерту био је хорниста Леополдо Лусијо Маестро из Аргентине, који је и њен животни сапутник.

68. „Књижевно саветовање”

У суботу, 18. маја, у Заводу за културу војвођанских Словака одржано је 68. „Књижевно саветовање”, најстарија културна манифестација Словака у Србији. Као и обично, организовали су га редакција часописа за књижевност и културу „Нови живот”, Словачки издавачки центар и Словачки културни клуб у Србији. Након доделе награда, „Књижевно саветовање” је настављено у духу постављених тема, а то су: 75. годишњица „Новог живота” и животни јубилеји словачких војвођанских књижевника: Вјере Бенкове (85), Михала Харпања (80), Вићазослава Хроњец (80), Јозефа Клаћика (75) и Далимира Хајка (75) из Словачке. Садашња главна уредница, Зденка Валент Белић, и два бивша главна и одговорна уредника, Вићазослав Хроњец и Адам Светлик, из свог угла су говорили о јубилеју нашег јединог књижевног часописа.

„Гранична стања” Јозефа Клаћика – изложба слика

Завод за културу војвођанских Словака одлучио је да своју изложбену сезону 2024. отвори самосталном изложбом Јозефа Клаћика. Овај уметник својим радом скоро пола века обогаћује наш културни простор. Не мислимо само на културни простор војвођанских Словака, већ и на онај много шири – војвођански, српски, а у не тако давној прошлости, важио је и за југословенски. Јозеф Клаћик се својим радом сврстао међу наше најзначајније уметнике с краја 20. и почетка 21. века, а његова дела се, без задршке, могу уврстити међу најзначајније манифестације наше савремене културе, посебно оне изграђене на модернистичким основама. Јозеф Клаћик је победник прошлгодишње изложбе „Корени”, на којој словачки визуелни уметници годишње излажу своје радове у малог формата. Стручни жири је наградио рад Јозефа Клаћика, а корист од ове награде је и право да се њеном победнику приреди самостална изложба.

„Корени 10” – изложба уметничких дела малог формата

Изложба „Корени” већ деценију културној јавности представља уметничка дела малог формата словачких ликовних уметника из Србије. Оснивач и покретач ове манифестације је академски сликар Јан Агарски из Старе Пазове, који се сваке године неуморно обраћа ауторима, групише радове, припрема каталог и обезбеђује све неопходне активности везане за организацију и логистику ове, релативно захтевне манифестације. Последње три едиције одржане су у изложбеном простору Завода за културу војвођанских Словака, који постепено постаје суорганизатор изложбе. Деценија истрајности „Корена” значајно је сведочанство одрживости визуелне уметности војвођанских Словака, њене разноликости и способности да одражава како специфичности сопствене националне и културне традиције, тако и савремене тенденције и глобална уметничка питања. 2024. године је своје радове изложило 25 аутора свих генерација.

„Поводом стогодишњице рођења мајстора Јонаша” – изложба слика

Завод за културу војвођанских Словака сваке године уочи отварања Словачких народних свечаности организује репрезентативну изложбу ликовне уметности водећих словачких уметника из Србије. Завод је, овога пута у сарадњи са Галеријом наивне уметности из Ковачице, приредио изложбу врсног уметника Мартина Јонаша, који је наивну уметност и културу домаћих, а посебно ковачичких Словака прославио широм света. Отварање изложбе, која је културној јавности представила двадесетак репрезентативних слика мајстора Јонаша, одржано је у четвртак, 8. августа, у галерији ЗКВС у Новом Саду. Редак додатак изложби била је и премијера портрета Мартина Јонаша, који је по наруџбини ЗКВС насликала академска сликарка Јасна Опавски поводом стогодишњице Јонашевог рођења.

„Божићна прича”

Завод за културу војвођанских Словака своју последњу овогодишњу манифестацију традиционално је посветио деци. У Заводу је 20. децембра одржано свечано оцењивање 4. кола конкурса за најлепши ликовни рад ученика основних школа „Божићна бајка”. Организатори су одлучили да од ове године прошире такмичење, па су у конкурс укључили и вртиће, што је резултирало веома лепим одзивом. На адресу Завода стигло је укупно 387 дечјих радова из 17 словачких средина у Војводини, али и из Словачке, тачније из Наместова. На конкурс су радове пријавили ученици 16 основних основних школа и 7 предшколских

установа. Стручни жири који је оцењивао радове чинили су Звонимир Пуделка и Ђула Шанта. Жири је имао тежак задатак одабира 20 најбољих радова, који су накнадно штампани и у виду божићних честитки. Изложба, која је овом приликом постављена у галерији Завода, обухватила је 59 најбољих радова из свих школа. Програм су обогатили и млади таленти: шестогодишња пијанисткиња Миа Зорјан из Новог Сада, млади рецитатори Габријела Анушијак и Андреј Деветак из Кисача, победница фестивала „Распевани драгуљи” Маша Кошут из Ковачице и победница фестивала „Лети песма, лети” Емина Рохарик из Падине. Ове две младе певачице музички је пратио дуо Одреј Магловски и Мирослав Хемела. Као и претходних година, било је велико интересовање и за овогодишњи конкурс на тему Божићна прича, који ЗКВС традиционално организује. Радови су послати из словачких вртића и основних школа из Арадца, Бачког Петровца, Белог Блата, Ердевика, Гложана, Ковачице, Кулпина, Кисача, Лалића, Падине, Пивница, Старе Пазове, Селенче, Силбаша и Шида. На овогодишњем такмичењу учествовали су и ђаци из иностранства, тачније из Наместова у Словачкој. Завод је сваком награђеном детету уручио божићни пакетић, у коме су биле и књиге купљене уз финансијску подршку Канцеларије за Словаке у дијаспори.

Портрет Мартина Јонаша

У симболични пантеон значајних личности културног и друштвеног живота војвођанских Словака, који годинама гради Завод за културу војвођанских Словака, ове године је додат још један портрет, портрет мајстора Мартина Јонаша. Премијера портрета Мартина Јонаша, који је насликала академска сликарка Јасна Опавски поводом стогодишњице сликаревог рођења, била је редак додатак изложби „Стогодишњица мајстора Јонаша”, коју је Завод организовао у августу.

80. рођендан Вићазослава Хроњца

Вићазослав Хроњец, који је 7. августа 2024. доживео осамдесету годину живота, несумњиво спада у најзначајније и најпродуктивније личности књижевности војвођанских Словака. Својим широким спектром рада као песник, романијер, есејиста, састављач антологија, библиограф, преводилац, књижевни критичар, књижевни уредник и главни и одговорни уредник часописа „Нови живот”, пресудно је утицао не само на артикулацију и усмеравање савремене књижевности војвођанских Словака, већ и на перцепцију наше књижевности. Свестан те чињенице, Завод за културу војвођанских Словака организовао је свечано књижевно вече посвећено животном јубилеју овог нашег живог класика. Књижевно вече, на

којем су биле представљена његова најновија издања, књига „Равнодневница” (СИЦ) и библиофилија „Пажљиви према простору” (ЗКВС), која је објављена као шести том едиције ЗКВС „Библиофилија”, одржано је у среду, 25. септембра. Библиофилија је објављена у симболичном тиражу од 80 примерака и садржи циклус од четири песме из најновије песникове продукције. За графичку и ликовну страну ове публикације био је задужен академски сликар Ђула Шанта, који је успео да створи јединствену публикацију која се, захваљујући уникатном изгледу, може сматрати уметничким делом сама по себи.

Књижевно вече – промоција песничке збирке „Није се догодило”

Као свој први догађај 2024. године, Завод је организовао промоцију најновије песничке збирке нашег песника, текстописца, преводиоца, кантаутора и колеге Ладислава Чањија, „Није се догодило”. У петак, 26. јануара, у Заводу за културу војвођанских Словака окупили су се љубитељи писане речи да јавности представе збирку песама Ладислава Чањија. Графички дизајн, као и њене оригиналне илустрације, потписује академски сликар Ђула Шанта. Збирка песама Ладислава Чањија објављена је уз финансијску подршку Канцеларије за Словаке у дијаспори и Завода за културу војвођанских Словака.

Програм 4:

Подршка културној продукцији у мањим срединама

Завод за културу војвођанских Словака годишње финансијски и организационо подржава културну продукцију у мањим словачким срединама. Ова ставка била је у плану и 2024. године, те је на основу тога Завод подржао следеће манифестације у мањим срединама:

- Културно-уметничко друштво „Петровачка дружина” из Бачког Петровца – годишњи концерт, финансијска подршка;
- Актив жена из Силбаша – „Чари вишања” - традиционална манифестација, финансијска подршка;
- Аматерско позориште „Јанко Чеман” у Пивницама – Изложба „ДИДА даје чуда” (документарна изложба поводом позоришног фестивала „ДИДА” у Пивницама), финансијска подршка;
- Месни одбор Матице словачке Петровац – фестивал „Пролећне ноте”, финансијска подршка;

- Културно-просветно друштво „Ердевик” из Ердевика – 30. годишњица ДФА „Звончеки”, финансијска подршка;
- Месни одбор Матице словачке Петровац – „Spievajte si, spievajte” (фестивал младих певача словачких народних песама), финансијска подршка;
- „Musica viva”, Бачки Петровац – „На крилима песме” (фестивал словачких забавних песама за децу), финансијска подршка;
- Културно-уметничко друштво „Петровача дружина”, Бачки Петровац – ЦД, финансијска подршка;
- Музеј војвођанских Словака – рестаурација ношњи, финансијска подршка;
- Галерија наивне уметности из Ковачице – симпозијум поводом јубиларне стогодишњице рођења Мартина Јонаша, финансијска подршка;
- „ОКО” Ковачица – документарни филм о Јонашу, финансијска подршка;
- Општина Ковачица – Дан матерњег језика, округли сто на тему „Вишејезичност као стуб образовања”, финансијска подршка;
- Културно-просветно друштво „Једнота” из Гложана – „Граница, која нас спаја”, финансијска подршка за превоз на наступ у Баји.

Програм 5:

Сарадња са заводима и установама културе других мањинских заједница у Војводини

„Граница, која нас спаја” – заједнички пројекат мањинских Завода

Завод за културу војвођанских Мађара је 2024. године, у сарадњи са Музејом „Иштван Тир” у Баји и Учитељским факултетом са мађарским наставним језиком у Суботици, започео реализацију ИПА пројекта под називом „Граница, која нас спаја”. Један од основних циљева пројекта је представљање културне разноликости нашег поднебља у земљи и иностранству. Пројекат је започет приредбом коју је организовао Музеј „Иштван Тир” поводом одржавања *Ноћи музеја*, која је одржана у суботу, 22. јуна, у Баји. Заводи за културу војвођанских Мађара, Хрвата, Румуна, Словака и Русина су, за потребе манифестације, делегирали народне оркестре, певачке и фолклорне групе из редова своје мањине. Словачку мањину у Србији представљали су чланови Културно-просветног друштва „Једнота” из Гложана, који су се представили двома стилизованим кореографијама аутора и уметничког

руководиоца Јарослава Кришке. Играче, као и соло певача Владимира Кришку, на хармоници је пратио маестро Ондреј Магловски.

„Граница, која нас спаја” – изложба народних ношњи пет националних мањина

Мањински Заводи (Заводи за културу војвођанских Мађара, Румуна, Русина, Хрвата и Словака) наставили су сарадњу на ИПА пројекту „Граница, која нас спаја”. Први део пројекта почео је у јуну, када је одржан заједнички концерт фолклорних група ових националности у Музеју „Иштван Тир” у Баји (Мађарска). Пројекат је настављен изложбом народних ношњи, која је свечано отворена 27. новембра у просторијама Завода за културу војвођанских Мађара у Сенти. Свака мањина се потрудила да на изложби представи своју најаутентичнију народну ношњу, па је наш Завод одлучио да овај задатак повери провереним стручњацима у овој области, чланицама Удружења жена „Словенка” из Гложана, Ани Хатаљовој и Ани Хрушкаривој, које су за изложбу припремиле традиционалну свечану женску и мушку словачку народну ношњу бачког типа из међуратног периода. Наш Завод је добио још један задатак, а то је да употпуни програм отварања музичком тачком, коју је извео народни певач Јарослав Кришка из Гложана, уз пратњу хармоникаша Ивана Галамбоша.

V МЕЂУНАРОДНА САРАДЊА

У складу са својим Статутом, ЗКВС развија међународну сарадњу у области науке, културе и уметности војвођанских Словака у циљу унапређења и развоја међународне културне сарадње словачке националне мањине у Војводини са матицом, суседним државама и регионима, као и са другим државама у Европи и свету.

Програм 1:

„Pro Cultura Slovaca” – додела регионалне награде за допринос у области културе Словака из Доње земље

Завод за културу војвођанских Словака, Завод за културу Словака у Мађарској и Културно-научно друштво „Иван Краско” из Румуније, 2017. године су основали заједничку награду „Pro Cultura Slovaca”, која се од тада додељује појединцима и удружењима за изузетан допринос култури Словака из Доње земље. Награда „Pro Cultura Slovaca” и њена диплома додељују се сваке године поводом Светског дана културне баштине (18. априла). Тако је било

и ове године, када је Завод за културу војвођанских Словака одржао свечану доделу ове награде за 2024. годину. О добитницима ове награде одлучивао је седмочлани жири, именован од стране оснивача Награде „Pro Cultura Slovaca”, који се састао 15. марта 2024. године у Надлаку. Након разматрања номинација, жири је одлучио да додели две Дипломе „Pro Cultura Slovaca” и, ове године, изузетно, три Награде „Pro Cultura Slovaca”. Зденка Обшуст из Падине, библиотекарка, етнологиница и културна радница, добила је Диплому „Pro Cultura Slovaca 2024” за допринос на пољу креирања и реализације значајних културних догађаја. Диплому „Pro Cultura Slovaca 2024”, овога пута за допринос у области аудиовизуелне продукције, добио је Јозеф Мађар из Бачког Петровца, камерман у пензији. Награду „Pro Cultura Slovaca 2024” за допринос у области позоришне уметности и уметничке презентације и за допринос у области креирања и реализације значајних културних догађаја добио је Александер Бако из Старе Пазове. Награду „Pro Cultura Slovaca 2024” за допринос у области музичке уметности освојио је Јан Њемчек из Ковачице. Награду „Pro Cultura Slovaca 2024” за допринос у области музичке уметности освојио је и Омладински дувачки оркестар из Словачког Комлоша (Мађарска). Овај пројекат финансијски је подржала Канцеларија за Словаке у дијаспори.

Програм 2:

„Троглас – уметничка турнеја по Доњој земљи”

Изложба портрета, у оквиру које је било планирано и представљање књиге, као заједнички пројекат словачких институција културе из Мађарске, Румуније и Србије, није реализована у планираном термину због недостатка средстава. Носилац пројекта је Завод за културу војвођанских Словака, који ће и овога пута у својим просторијама преузети улогу домаћина. Организатори су ову манифестацију назвали „Троглас – уметничка турнеја по Доњој земљи”, у оквиру које је предвиђена промоција књиге „Портрети личности друштвеног и културног живота војвођанских Словака”. Ово је пројекат за који смо тражили пројектне донације од Канцеларије за Словаке у дијаспори. Због чињенице да су донације одобрене касније него што је то било предвиђено Планом и програмом, реализацију овог плана и представљање књиге померили смо на март 2025. године. Први део пројекта, односно припрема књиге, завршен је 2024. године. Промоција књиге са пратећом изложбом биће организована у марту, уз присуство наших гостију из Румуније, Мађарске, као и културних институција из Војводине.

Закључак

Поред активности, које су део Плана и програма рада ЗКВС за 2024. годину, спроведене су и активности које нису могле бити детаљно описане у тренутку подношења Плана. Међутим, све су повезане са активностима ЗКВС, дакле са активностима развојно-истраживачке, информационо-документационе и комуникационе, као и презентационе јединице. На крају извештаја представљамо активности које су у великој мери допринеле видљивости ЗКВС и ширењу доброг имена културе словачког народа.

„Зима са књигом”

Манифестација „Зима са књигом” одржана је у среду, 28. фебруара, у Заводу за културу војвођанских Словака у Новом Саду. По уобичајеном сценарију, Владимир Валенћик је најпре укратко представио целокупну продукцију СИЦ-а из 2023. године, која је била бројчано прилично респектабилна и жанровски разнолика. Ипак, највећа пажња била је усмерена на два наслова, чији су аутори својим присуством почастили овогодишњу „Зиму са књигом”: „У постељи са блудницом полемиком” Вићазослава Хроњеца и „Из историјата основне школе у Кисачу (1785 – 1945)” доц. др Данијеле Марчок. Словачки издавачки центар већ 17 година неуморно промовише словачку књигу директно на терену, доказујући да и овде међу нама, војвођанским Словацима, има љубитеља књижевности и писане речи.

Састанак мањинских Завода

У Заводу за културу војвођанских Хрвата у Суботици, 9. септембра одржан је састанак директора Завода за културу националних мањина у Војводини (Хрвати, Мађари, Словаци, Русини и Румуни).

Циљ састанка била је размена искустава у раду, планирање нових заједничких догађаја и, уједно, обнављање праксе оваквих састанака, који су изостали у последње три године због пандемије ковида и кадровских промена у руководству ових институција.

Што се тиче заједничких изазова у раду Завода, присутни су се јасно сагласили да кроз семинаре и радионице треба радити на јачању културних удружења у локалним заједницама, као и на укључивању већег броја младих у културне активности. Заводи такође придају велики значај дигитализацији садржаја везаних за културе ових заједница и користе нове

технологije у циљу добијања публике. Као један од изазова истиче се депопулација мањинских заједница, што за последицу има и нестанак сегмената нематеријалне културе и употребе језика. Истакли су и потребу заједничког састанка са ресорним покрајинским секретаром, јер је АП Војводина суоснивач и финансијер ових институција.

„Округли сто мањинских институција”

Завод за културу војвођанских Хрвата организовао је састанак мањинских Завода, који је у петак, 11. октобра, одржан у Општинској библиотеци у Суботици. Тема овог састанка била је очување нематеријалног културног наслеђа националних мањина у Србији. Дискусија на задату тему одвијала се у форми округлог стола, на коме су учествовали стручњаци из ове области, представници Завода и њихови сарадници, односно људи који имају искуства са нематеријалним културним наслеђем. У првом делу, тему су коментарисали стручњаци из институција, други део припао је представницима Завода, а у трећем су реч дале колеге. Испред Завода за културу војвођанских Словака на округлом столу је учествовала директорка Ана Спевак, а прилог је припремила Ана Сеч Пинћир, директорка Музеја војвођанских Словака. У оквиру Музеја спроведено је неколико истраживања на тему идентификације и очувања елемената нематеријалног наслеђа Словака у Војводини, па смо сматрали да је примерено да их представимо широј јавности на овој конференцији. У завршном делу догађаја, учесници округлог стола су се осврнули и на проблеме и потешкоће са којима се сусрећу у овој области.

„Чаробни млинчић”

Завод за културу војвођанских Словака успоставио је сарадњу са Међународним центром за дечју књижевност „Змајеве дечје игре”, што је 10. децембра резултирало организовањем књижевне вечери и ликовне радионице у просторијама Завода. Централни део сусрета било је представљање збирке словачких народних прича „Чаробни млинчић”, које је одабрала и на српски превела Зденка Валент Белић. Она је присутној публици – деци, објаснила процес припреме ове публикације и прочитала неколико одломака из књиге. Вече је разиграно модерирала представница „Змајевих дечјих игара”, Душица Мариновић, која је за ову прилику са својим колегама припремила изложбу илустрација из књиге. Пред крај вечери,

реч је припала и младој илустраторки Ани Чобрда из Пивница, која је ово издање обогатила оригиналним илустрацијама.

У Новом Саду,

28. фебруара 2025. године

Ана Спевак

директорка

Завода за културу војвођанских Словака